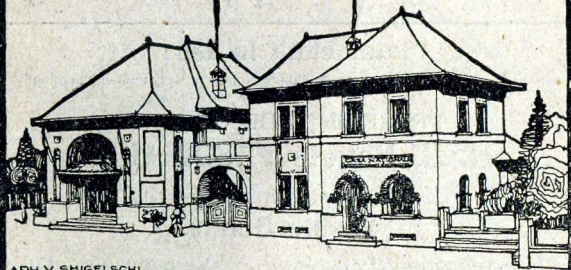

133503

PROIECT DE O
CASĂ NAȚIONALĂ

ADH. V. SMIGELSKI.

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII”

Anul XVI. Nr. 135. Martie 1926.

O ȘEZĂTOARE ROMÂNEASCĂ
(Material de citit și de cântat.)

.....
Editura „Asociațiunii”, Sibiu, Strada Șaguna 6.

Prețul Lei 5.—

"ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român"

Întemeiată la 1861.

PREȘEDINȚUL DR. ONOARE:

M. S. Regele FERDINAND I.

Președinte activ:

Vasilie Goldis.

Vice-președinte I:

Dr. Oct. Russu.

Vice-președinte II:

Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al "Asociațiunii" număra 50 de
fundași din toate părțile societății românești.

**E de datoria fiecărui bun
Român să sprijinească "Aso-
ciațiunea" abonând publicațiile
ei și înscriindu-se de membru.**

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale,
odată pentru todeauna. Lei 5000.—
Membru fondator al "Asociațiunii",
odată pentru todeauna. " 1000.—
Membru pe viață al "Asociațiunii",
odată pentru todeauna. " 500.—
Membru activ al "Asociațiunii", anual
" 50.—
Membru ajut al "Asociațiunii", anual
" 10.—

PROIECT DE
CASA NAȚIONALĂ

ADH. V. SHIGELSKI.

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII”

Anul XVI. Nr. 135. Martie 1926.

O ȘEZĂTOARE ROMÂNEASCĂ

(Material de citit și de cântat.)

.....
Editura „Asociațiunii”, Sibiu, Strada Șaguna 6.

Prețul Lei 5.—

In „casa culturală“.

Imi *inchipui* că mă aflu într'o casă culturală, la țară. In satul părintelui Nistor sau al părintelui Trandafir Dragomir, dacă vrei.

Am pășit peste pragul unei case modeste, curățele, a „casei culturale“. Casa aceasta „culturală“ este ridicată de sătenii din comună, ca să servească de loc de adunare, sările, cu „sala“ ei de „lectură“, cu „biblioteca“ ei, cu sala „petrecerilor“. Au adunat sătenii inimoși, îmbărbătați mereu de preotul și învățătorul din sat, ban lângă ban, până ce au ajuns să-și vadă „casa“ aceasta „culturală“ sub acoperiș. Când au serbat festivitatea „înființării“ au răsuflat odată din greu. Le-a ajutat Dumnezeu, de și-au văzut visul cu ochii.

Sunt în sala „petrecerilor“, — o sală nici prea mică, nici prea mare, tocmai potrivită pentru un sat de oameni chiaburi cum

e satul, în care mă aflu. Pe pragul ușilor verdeață, tot asemenea la crucea ferestrelor și la tablourile din sală.

Mai întâi de toate îmi arunc ochii asupra portretelor. Iată-l pe inimosul dascăl Ion Pop-Reteganul din Reteag, inima învățătorimei ideale, visate, cum zimbește de fericit din pervazul chipului! Iată pe Gheorghe Coșbuc, sănătosul și minunatul nostru scriitor! Iată pe Ion Creangă, iată pe Anton Pann, pe Vasile Alecsandri!

Mă întorc spre părintele din sat.

— „De unde ai cumpărat, părinte, portretele astea?”

Părintele zimbește satisfăcut.

— „Dela fiecare autor am avut câte o fotografie reușită. Ce-a fost mai ușor decât să dau poruncă unui fotograf să-mi mărească fotografiile astea?!“

— „Minunat!“

— „Așa avem un „Panteon“, o galerie întreagă de tablouri în sala noastră! De câte ori se împlinește un dat însemnat în istoria noastră culturală, când a murit sau s'a născut Creangă, Alecsandri, Pop-Reteganul sau alții, îmi aduc școlarii și sătenii înaintea portre-

tului: „Vedeți, astăzi se împlinesc atâția și atâția ani, de când a murit (sau s'a născut) omul acesta mare pentru noi! Și încep să le vorbesc despre el, *de ce* este mare, cât a avut să sufere ca să scoată carul nostru cultural din pietre, *ce* a scris și *ce* a lucrat cu grai viu pentru neamul său, pentru cultura generală“.

— „Și te ascultă poporul?“ întreb eu.

— „Dacă mă ascultă?! Stau să-mi soarbă cuvintele într'o lingură de apă! Le vorbesc, firește, așa, deschis, ca să mă priceapă, — Oarzăn — cum s'ar zice. Apoi iau cartea amână, cartea scrisă de cutare și cutare scriitor, a cărei amintire o sărbătorim și citesc din ea, tălmăcindu-i gândurile, cu pauze, ca să aibă ascultătorii timp să prindă puteri nouă. Recapitulez cele cetite, ca să nu piardă privirea, — mai fac câte o întrerupere glumeață, firește, în scrierile glumețe, — mai vâr dela mine numele câte unui ascultător, în decursul povestii sau a novelii, ca să fie ascultătorii și mai vioi și mai atenți, — și așa, încet pe 'necetul, ajung să văd oamenii cu ochii plini de scânteia deșteptăciunii, a mulțămirii sufletești și a recunoștinței că le-am cetit“.

Învățătorul îmi arată și dânsul ceva.

— „Vino 'ncoace — vezi aici „galeria“ noastră „de tablouri“.

Fac câțiva pași și într'un colțișor, unde trebuie că năpădește lumina în decursul zilei mai din belșug, văd atârinate de părete portrete și „peisagii“ de Grigorescu. Ciobănași cu bâta de-a spinare, cu căciuli cât o baniță, cu fluierul în șerparul lat, fecioare mândre, cu mâinile pe după cap, pășind agale, altele cu donițele 'n mână, altele la taifas cu ciobănași cu mustăcioara mijindă — în târg de vite, cu oarei samsari, cu boi filozofi și români năcăjiți — huceaguri minunate, miriști bogate, câmpuri întinse de par' că ai auzit hăuitul mânătorilor plugari, cari se pierd în zare. Hei — multă viață și multă inimă în pânzele astea!

— „Da bine, oameni buni“, întreb eu pe domnul învățător și pe dl părinte, „unde le-ați mai găsit și pe astea?“

— „Unde? Pe unele le-am tăiat din reviste, din „Luceafărul“, din „Datra“, altele le-am cumpărat dela „Casa școalelor“. Nu e lună să nu ni se îmbogățească colecția.

De câte ori aducem un „chip“ nou îl introducem cu toată cinstea în galeria noastră de tablouri“, zice învățătorul.

— „Cum?“ întreb eu curios.

— „Iată cum: le spun elevilor de școală: acum o să avem o sărbătoare. Să aninăm un chip nou în „sala de lectură“. Căci acestea toate în decursul săptămânii sunt atârinate în sala mai mică de lectură. Chem pe cel mai mintos din școlari și-l întreb, arătându-i chipul: „Ei, ce vezi?“ Și începe el să-mi explice și ceilalți se uită și urmăresc. Vreau să scoată *esența*, însușirile de căpetenie din fiecare portret sau tablou. Incep să întreb și pe ceilalți. — Se pornește o întrecere întru găsirea însușirilor și mai apoi recapituliez eu. „Ei, haideți“, le zic mai pe urmă, „să vadă și părinții voștri ce vă plătește pielea“, și-i aduc la o „șezătoare“ de-a noastră. Aici descoasem frumusețile chipului pe îndelete, cu răgaz. Fiecare își spune părerea cum îl taie capul. Eu subliniez ce-mi place, las să spună cel ales de mine din elevi, ceea ce am stabilit cu elevii și, așa, în conglăsuirea tuturor, după ce am întrebat: „dacă e un chip așa de frumos, este el vrednic să

afârne în fața noastră, în „casa culturală“ ?, îl atârni de părete, în timp ce toți privesc cu drag la el. Așa, aproape tot a doua săptămână, tot alt și alt portret sau tablou“.

— „Și-apoi să vezi“, îmi zice părintele, „să vezi când vine un român dintr'alte sate, cu câtă jală îl introduce câte un sătean de-al nostru în „sala de lectură“ și cum îi arată galeria noastră de tablouri“.

— „Nu numai atât — uite, dincolo“, îmi zice învățătorul, „e despărțământul porturilor naționale“. Ne apropiem de păretele din față și văd nenumărate fotografii, cărți poștale, colorate și necolorate, cu porturi din toate ținuturile românești. Fiecare ținut își are reprezentanții săi: ciubărari de prin Munții-Apuseni, săliștence oacheșe și curățele, ca niște zâne, românași cu pălăriile cât roțile de car și șerparele de-o palmă sdravână de late, de pe lângă Reghin, pădureni, musceleni, maramureșeni, bănățeni, — toți, toți își aruncă privirile asupra noastră. Învățătorul chiamă cu degetul pe un școlar.

— „Ei, ian spune-mi fârtate, de unde-i românul ăsta?“

— „E moț, domnule învățător, moț din Munții-Apuseni“.

— „Și ăsta?“

— „Ăsta-i de pe Târnavă“.

— „Ăsta?“

— „De pe Someș“.

— „Vezi“, râde părintele, satisfăcut.

— „A, și fiindcă-mi veni tocmai în minte de Someș, d'apoi „someșencele“ noastre unde le lăsăm?“

— „Cum, aveți și instrumente muzicale?“
întreb eu, mirat.

— „Firește că avem!“ , rîd amândoi luminătorii satului și mă duc la un dulap din fundul sălii. De acolo iau instrumentele: vioară, „gurduună“, „clanaret“, trîmbiță — de toate.

— „Stai să vezi“, zice învățătorul, „a fost o poveste întreagă până să ajungem la instrumentele astea! De câte ori am hotărît să le cumpărăm, dar n'am știut de unde și cum. Ne trebuia un sfetnic, care să ne vorbească în cunoștință de cauză, ca să nu tragem scurta. Ce știm noi, bieții de noi, când luăm catalogul de instrumente în mână dela cutare și cutare firmă?! — Odată, după

multă bătaie de cap, după ce am dat câteva reprezentării teatrale, declamatorice, muzicale, am adunat o sumă frumoasă, am trimis o deputație de trei în numele nostru la profesorul de muzică X, în orașul apropiat, ca să-l roage să ne dea sfaturi. Și sfaturile dânsului ne-au prins bine. — Hei, când ne-am văzut cu „fanfara“, că „fanfară“ îl zicem la instrumentele de tinichea, de alamă (blech)! — cum ne-am plimbat de făloși prin mijlocul satului, Duminecă după-prânz, și cum ne-a ascultat satu 'ntreg, cu mie cu mare, când am cântat „Hora Sinaii“! Răsunau văile de alămurile noastre!

— „De atunci ținem în fiecare an „Maial“, cu muzica noastră „de curte“, zise preotul.

— „Eu sunt instructorul“, adăogă învățtorul. „Duminecile, mai cu seamă iarna, le cântăm țăranilor noștri și cu orchestra de instrumente cu coardă. Eu cânt la vioară și sunt capelmaistru — ceilalți ortaci cântă la „gurduună“, la „violă“, la alelalte instrumente“...

„Minunat! Și notele...?“

— „Notele le comandă, tot din visteria comună. Dau oamenii bucuroși, că știu că dau pentru folosul comun. Așa, cu țărăita,

se plimbă, odată, de două ori pe săptămână, un disc: „pentru casa culturală“ — și nimeni nu se dă 'napoi. Dă fiecare cât poate, după cât îl lasă șerpariul! Strop de strop, vine-al mărilor potop!“

— „Dar aveți note multe și bune?“

— „După cum o iai. E păcat să nu știm ce se tipărește de seamă din compozițiile noastre muzicale. Noi ne dăm osteneala să avem cât mai multe. Și caietele lui Brediceanu și acelea ale lui Vidu, Mureșanu, Dima, Porumbescu“.

— „Iar poporul ascultă“, întrerupe preotul, „ca'n biserică. O, și ochii oamenilor, când au auzit că le-a cântat orchestra lor!“...

— „Dar să-ți arătăm și sala noastră de lectură“, îmi zic amândoi, deodată.

Trecem în sala de alături. Două lămpi mari, atârinate de tavan, își aruncă lumina lor potolită peste mesele cele două, lungi, din mijloc, peste scaunele de prin prejur, peste dulapurile de cărți închise, nește dulapuri solide, din lemn de brad. Oamenii cetesc.

Părintele caută în buzunar cheile, găsește, deschide. Zeci și zeci de broșurele

și volume — vreo 400—500, într'un dulap. Legate în scoarțe tari, solide, cu câte o fâșie de hârtie groasă, ilustrată, pe pagina primă a cărții: „Biblioteca comunei“... și câte o zicală, câte un vers frumos:

„Grijește-mă întocmai ca pe-o floare!

De ce mă sgârcești, mă rupi, să știi: mă doare“

sau:

Cetește-mă și stai și te gândește,

Căci fiecare rând îți povestește

Înțelepciuni ce nu sunt născocite,

Ci 'n greul vieții zilnice trăite“.

„Aici avem colecția noastră de diapozitive“, îmi zise învățătorul.

— „Cum, și diapozitive aveți?“

— „De ce nu? Ținem prelegeri cu „laterna magică“ și lăsăm să vadă țăranii pe pânză: orașe, porturi, hărți geografice, tablouri vestite, portrete de ale oamenilor mari, chipuri din zoologie, din mineralogie, date statistice referitoare la analfabetism (lipsa de cunoștință de carte), la beție, la mortalitate, la boalele sexuale (lumești), de toate“.

— „Minunat!“

— „Câtă bătaie de cap ne-a făcut până ce am dat de firmele, cu cari să putem lucra!

Am încercat. Tot începutul e greu! De vreo câteva ori ne-am păcălit. Dar unde e ceva fără greutate? Mai pe urmă am ajuns la liman verde. Să vezi dta cum ne ascultă de bucuroși țărani când le ținem prelegeri cu diapozitive, cu chipuri pe pânză“, cum zic ei“.

— „Bătaia noastră de cap este alta acum: cum am putea face să dăm reprezentării cu cinematograful? Am cetit în foi străine că s'a îmbunătățit și ieftinit cinematograful atât de tare încât firmele, cari vând acum aparate de școală ieftine, — și-acu ne frământăm mintea cum să înjghebăm noi o sumuliță de bani pentru un aparat de alea. Un bocotan a și dat 100 de lei tot de-a fuga, când i-am spus că o să aibă puțința să vadă pe pânza albă cum aleargă oamenii pe uliță“.

Un cetitor, care ne-a urmărit vorbele, râde înțelegător, lângă mine. Are o gazetă în mână, pe care a luat-o dela părete, unde stau atârinate gazetele toate, în rând, ca niște soldați. Mai multe gazete n'ai voie să cetești deodată. Fiecare își are locul ei stabilit.

Pe deasupra dulapurilor pasări și animale umplute. Pe la ferestrii merindare, cinstite de gospodinele satului, — o binefacere

pentru ochi țesăturile astea, cu colorile lor potolite, cu desemnurile lor pline de bunăsimț!

— „O, dragii mei!“ zice eu, „d’apoi faceți minuni! Fericit poporul, care a ajuns pe mâna d-voastră. Așa înțeleg și eu chemarea unui preot și învățător! Spuneți-mi, cum se poate de vă înțelegeți așa de bine împreună?“

— „Cum să nu ne înțelegem?“

— „Mai întrebați cum? Dar n’ăți auzit de alte sate, cum nu se nărăvesc oamenii?“

— „O, da — am auzit“, îmi zice amândoi, „dar, dragă domnul meu, noi n’avem timp pentru așa ceva. Nouă ne este prea scump timpul. Noi vedem că avem să lucrăm din greu dacă vrem să stăm pe-o treaptă culturală mai ridicată. Pe noi ne doare inima că neamul nostru mai are analfabeți — noi ne dăm osteneala ca numărul lor să dispară. Noi vrem ca poporul nostru să se ridice economic, și deaceia îi deschidem ochii, să poată pricepe întrebările economice, ca să nu lucreze câmpurile ca pe vremea lui Moș Adam. Noi vrem să-l ridicăm, iată, așa cum ți-am arătat. Conștiința noastră ne spune, când o întrebăm, și o întrebăm des :

tu n'ai dreptul să te dai îndărăt dela munca aceasta sfântă. Nu cu bârfele, ci prin muncă, muncă cinstită, din greu, se va putea scoate carul din pietri!“

— „De-ar vorbi cât mai mulți ca d-voastră! De-aș avea puțința să vă arăt tuturor satelor românești!“

— „Îți aduci dta aminte de povestirea aceea a scriitorului Agârbiceanu, în care ne descrie pe preotul și dascălul dintr'un sat românesc ca vai de el? Școala e gata să o închidă inspectorul, fiindcă nu corespunde condițiilor ministeriale, fiindcă e un „coteț de porci“.

— „O, da — cum să nu-mi aduc aminte?!“

— „Și mai apoi pun umărul, și preotul și învățătorul, ei, cei certați din pricina muierilor lor gâlcevitoare, și ridică școala românească împreună, ca să nu dispară! Cinci ani nu-și vorbiseră unul altuia, — din pricina vorbelor muierești, și-acum își întind mâna! Așa ar trebui să se întâmple pretutindeni unde preotul e îndușmănit cu învățătorul. Intindeți-vă mâna de împăcare! Și voi țărani, cu toții! Nu vedeți că suferă satul,

neamul, din vina voastră? Și e păcat! Nu-i așa, dascăle dragă?” întrebă preotul meu, privind blând la învățător.

— „Păcat!” adăose acesta.

Și am ieșit afară. Pe prispa casei ne-am oprit puțin, ca să stăm de vorbă.

— „Vedeți d-voastră“, le-am zis însoțitorilor mei, „e bine, e frumos ceea ce faceți — dar cine vă știe dintre aceia, cari ar trebui să știe, într'alte sate? Frământările minții dv., încercările dv. încununuate, de cele mai multe ori, de isbândă, rămân mărginite numai în satul d-voastră. N'ar fi bine ca experiențele dtale și ale dtale să le dați mai departe? Să povestiți și altora năcazurile prin cari ați trecut — să arătați potecile bătătorite — și luminișurile, la cari ați ajuns?”

— „Ce minunat ar fi!“, zic amândoi.

— „Ar trebui să adune cineva toate sfaturile acestea și să le cearnă: sfaturi din diferite sate, dela diferiți oameni de inimă. Unul vorbește despre progresele cu biblioteca sa poporală, altul despre programul reușit al unei reprezentații teatrale de diletanți, altul despre firmele, cari l-au servit bine cu instrumente muzicale. Unul vine cu

seria de diapozitive, folosită de dânsul și alături conferența, pe care a ținut-o țărănilor, când le-a arătat tablourile — întrebă: cine îmi dă în schimb alte diapozitive și alte conferențe? Unul vorbește despre cărțile cele rele, pe cari le-a dat afară din biblioteca publică. Altul caută să stabilească condițiile unei cărți bune, menite pentru popor. Altul își povestește pășaniile cu cei cari n'au vrut să înveți carte, dar — la urma-urmei, — tot au învățat, cum i-a apucat cu linișorul, până ce a ajuns la căpătâi cu dânșii. Unul publică, iacă, firma de cinematografe de unde și-a cumpărat un aparat bun, care-i aduce foloase în sat. Dta descrii cum ai făcut de aveți acum pe Ion Creangă, pe Ion Pop-Reteganul, pe Alecsandri pe părete, cât te-a costat, la cine ai comandat. Apoi descrii ce ai cumpărat din reproducerile după tablourile lui Grigorescu și cum ai căutat să explici țărănimii frumusețea lor. Zeci și zeci de întrebări cu cari trebuie gândite și răspândite — nu numai așa, aruncate pe hârtie. E păcat, dragii mei, e păcat ca experiențele d-voastră și dragostea dv. de neam să se mărginească numai asupra sa-

tului de aici. Ar trebui să fie cineva, care să adune, cum am spus, cu sârguință, toate amănuntele acestea, să le cearnă, dacă sunt de cernut, și să le dea mai departe. Să prindă și alții dragoste de muncă. Să se știe una cu d-voastră. Numai așa îmi închipui eu o adevărată înaintare culturală pe satele noastre: dacă aveți un organ, în care să vă puteți controla dorurile, suferințele, înfrângerile și învingerile“.

— „Minunat ar fi!“, zic însoțitorii mei.

O „șezătoare culturală“.

Ian să descriem, așa, pe îndelete, o „șezătoare culturală“ dintr'un sat de oameni de omenie, ca să avem icoana aceasta înaintea ochilor sufletești cu toții și să ne servească drept îndemn și pe alte sate.

În multe zeci și sute de sate românești s'au petrecut cele descrise mai la vale, cu mici schimbări, și bine ar fi dacă pilda bună ar prinde rădăcină prefutindeni la noi.

Comitetul „agenturii“ (acum „cerc cultural“) din, să-i zicem, Dragomirești, a poftit de mult, cu săptămâni înainte, pe „domnii“ din oraș, pe reprezentanții „Asociațiunii“ noastre, și domnii au promis cu dragă voie că vor veni cu sfaturi și cu cărți în comuna amintită.

Într'o Duminecă dimineața, când alții mai stau cu nasu'n puful perinilor, au pornit-o la drum domnii, cu trăsura. Era o mândru-liță de vreme de să mai ai două piepturi să tragi aerul curat în eoșul pieptului. După trei ceasuri de mers iată că s'arată călătorilor

turla bisericii satului spre care tind. Glasul de clopot se aude. Poporenii sunt, în cea mai mare parte, la slujba bisericească. Crâșmele închise. Trimișii „Asociațiunii“ au ajuns la capul hotarului. Bucuria lor n'a fost mică când s'au pomenit cu un clocot de „să trăiască!“, isbucnit din pieptul a vreo 50 de flăcăi așezați în două rânduri, în haine de sărbătoare. Ce-a fost și asta? O parte din tineret s'a hotărât să aștepte pe oaspeți, în frunte cu unul din domnii învățători, organizați ca pompierii satului. Deaceea s'a pornit și sunetul de trâmbiță (de goarnă) acum, care anunța satul că se apropie trimișii luminii.

Cuvinte simțite, cuvinte dela inimă rostește învățătorul din fruntea cetei de tineri inimoși. Ii răspunde președintele despărțământului sau un împuternicit de al său, apoi o pornesc cu toții, pe jos, în mijlocul cântecelor, a marșurilor naționale.

Glasurile se întrec, care mai de care, în aierul proaspăt și pătrund până departe, chemând la fereastră chiar și pe băbușca, soră cu Matusalem, rămasă acasă din pricina bătrâneții.

În frunte cu steagul fâlŃăind, un steag mândru, curățel, purtat de un brad de flăcău, doi cu doi, în urmă cu trăsura la pas, a cucerit convoiul satul până la biserică.

Acolo îi așteptau ceilalți poporeni, în haine de sărbătoare și ei, la sfânta slujbă. Băiatul cu cădelnița a cădit par'că cu mai multă smerenie de astădată, odăjdiile preotului au fost par'că mai strălucitoare în fața poporenilor, corul de fete și tineri, din podișorul bisericii, a răsunat și mai sărbătorește.

Când a fost la predică a știut să îmbine domnul părinte minunat predica cu sosirea oaspeților și a rostit de pe amvon chiar cuvinte de bun-sosit aceluia, cari ostenesec pentru răspândirea cunoștințelor folositoare și a gândurilor, cari ridică inimile.

„Deniți cu toții“, a spus dl părintele, „veniți cu toții, cu mic cu mare, în „casa culturală“ după amiază, când va suna clopotul de chemare, să ascultați pe aceia, cari vă vreau binele“. Iar poporul a înțeles glasul de chemare: — dovadă ochii cu cari au urmărit sosirea oaspeților și bună-cuviința cu care le-au făcut loc să iasă din biserică.

Casa părintelui a fost locul de întâlnire a oaspeților iubiți. Aici s'au adunat căpeteniile satului, învățătorii, notarul, primarul, președintele „cercului cultural“, 2—3 din trimișii tineretului, ca să asculte cuvântul de ordine.

„Ce vă lipsește?“ a întrebat unul din cei nou sosiți, și a început să-i descoase: cum stau cu cetitul cărților, cum e îngrijită biblioteca, cum e „casa culturală“, cum înfloresc societatea de consum, cum e cu sănătatea țăranilor, cum o duc copilașii, dacă este o societate de asigurare împotriva focului, dacă există o societate de înmormântare, de asigurare a vitelor, dacă sunt bolile răspândite, dacă alcoolismul e lătit și alte zeci și zeci de întrebări.

Se apropie unul și altul și își spune păsul. Părintele dorește ca un doftor (medic) să vorbească despre îngrijirea copiilor mici, altul din sat elatină din cap și spune că glăjuța prea des este dusă la gură și că ar fi cu cale ca cineva să arate pacostea beuturii.

„Ei bine!“ răspunde unul din trimiși. „Toemai eu sunt doftor la casa de nebuni și știu că mai mult de jumătate din ei au

tras prea mult la măsea. Am să le spun pe șleau țăranilor ce-mi zace la inimă“.

Și după ce au pipăit rănile satului, după ce și-au potolit și foamea stomahului, pleacă cu toții la „casa culturală“, unde-i așteaptă tot satul, cu mic, cu mare, în frunte cu părintele și cu învățătorii satului.

În odaia de alături au adunat femeile gospodine țesături și cusături românești de-a mai mare dragul. Să 'mprumuți încă zece ochi, ca să te bucuri de atâta frumusețe. Câtă migală, câtă trudă, dar și câtă mulțămită sufletească să privești la lucrul mâinilor acestora de țărance române, lucru, care poate să fie arătat la lume și țară, spre fala tuturor!

În sala de șezătoare găesc oaspeții o „scenă“ (o „bină“) pentru jucat teatru și iau loc la masa acoperită cu covoare alese și plină de flori și verdeață.

Corul copiilor, condus de un domn învățător, cântă: „Să trăiască!“, apoi toți, în picioare, ascultă „Trăiască Regele!“ Fețele sunt îmbujorate, ochii stielesc de veselie și de mândrie că se poate arăta satul așa de bine, într'o sală plină-ochiu.

Simți dela întâia vorbă a dlui învățător-dirigent, care dorește bun-sosit oaspeților, că aici are să vorbească inima inimelor. Nu mai este deosebirea de clasă socială, nu mai e vorba de țaran și de nădrăgar, e vorba de român, care vrea să ajute românului, de om, care vorbește... omenește cu alt om. Dacă ai sta să socotești și să întrebi, de sigur, cei mai mulți din nădrăgarii veniți dela oraș, își trag obârșia dela sate, având acolo rudenii dragi.

După vorbirea de bun-sosit răspunde căpetenia oaspeților. „Am venit, fraților și surorilor“, spune el, „în numele „Astrii“, al „Asociațiunii“. Știți dvoastră ce societate este „Astra“ aceasta, fiindcă mulți din satul dvoastră au fost membrii ei și înainte de războiu. Ce vrea „Astra“ aceasta? Vrea luminarea minții, mai cu seamă, a țaranului român. În 1861, când s'a înființat, având ea conducători pe amândouă căpeteniile bisericii românești, pe Șaguna și pe Șuluțiu de pe atunci, s'a simțit lipsa cărților românești, ducătoare de vlagă și de îndemnuri sănătoase. De atunci și până acum multe sute de mii, mai mult, aproape *două milioane* de cărți și cărțuții s'au răspândit prin satele

românești, rupând zăgazul întunerecului. Cu făclia culturii în mână au pornit-o zecile și sutele de cărturari români la sate, și au pus la cale expoziții de țesături, expoziții de poame, de vite, de copii durdulii, sănătoși; de instrumente agricole — toate cu scopul să ridice vieața sufletească a țăranului.*)

Ai fi auzit și musca, așa făcere a domnit în decursul vorbirii. Când a făcut apel trimisul la dragostea de carte a țăranului român ochii tuturora schinteiau, voind să spună: Firește, nu ne dăm îndărăt!, iar când a sfârșit vorbitorul cu gândul frumos: „Zilele de astăzi ne chiamă să ne cinstim împrumutat, clase sociale — adecă orășeni și țărani, popoare și religii, ca să scăpăm ce se mai poate scăpa din vârtejul de patimi deșănțate!” cu toții au împreunat mâinile ca să aplaude. Țăranul român e omenos, țăranul român știe că și în „Biblie” spune că „ce ție nu-ți place altuia nu-i face!” este o lege a legilor.

Ce curajos s'a apropiat mai apoi un mo-cofan de băiat, de masa cu domni și cum și-a dus degetele la dunga pantalonașilor și cum a declamat de frumos o poezie de

---

*) Vezi mai multe în Calendarul pe 1926.

Alecsandri, a cărui cap cuminte surâdea din cadră, pe părete! Unei mame îi tâcăia inima în mijlocul sălii, era vorba doară de mlădița ei, care declama așa de frumos.

Unul din domnii orășeni a spus mai apoi: acum să ascultați câteva sfaturi despre *lux* și unul a vorbit despre pacostea luxului pe satele românești. „Că bine grăiește!“ clătinau din cap, mai cu seamă, babele și moșnegii și le creștea inima de adevărurile spuse respicat.

A urmat mai apoi un cor: „Pui de lei“ și par'că de fapt — erau între copilașii ăștia câțiva pui de lei.

Domnul învățător dirigent a rostit mai apoi câteva vorbe pline de haz. „Cine-mi ghicește găcitura asta, capătă cartea din mâna mea!“ Și s'a pornit pe găcături, care de care mai șoadă. Să fi văzut ochi, să fi auzit râsete, să fi ascultat hohote când câștiga câte unul. Ducea cartea câștigată ca un plocon scump la nunta miresii și de se întâmpla ca să dispară câte o cărțuție în vălmășagul din sală pe loc se pornea să caute păgubașul și nu se lăsa cu una cu

două, până ce nu ajungea în stăpânirea cărții, pe care avea să o citească din doască 'n doască, încă în noaptea ceea.

Apoi a urmat iarăș o declamare — de astădată o fetiță oacheșă, cu mâinile sub șorțul negru și el.

„Să mai ascultăm și ceva vesel“, ziseră domnii și unul din ei citi pe „Meșterul Nicu“ din viața pictorului, a zugravului meșter Gri-gorescu.

De încheiere a vorbit cineva despre alcoolism, iar altul despre cooperative — stâr-nind luarea aminte cea mai mare.

Poporul ar fi ascultat până 'n zorii zilei. Dar trecea vremea. Părintele locului s'a ridicat și a mulțămît cu cuvinte simțite în numele poporenilor, oaspeților. Corul a mai cântat o bucată minunată și au pornit-o mai apoi la drum crainicii vestitori de bine, ca să alerge mai apoi pe alte sate.

Dăm aici câte ceva ce ar putea prinde bine în astfel de șezători și suntem siguri că mulți vor fi mulțumiți.

Foaie verde, iarbă rea . . .

Rar

N. Oancea.

1. Foa - ie ver - de, iar - bă rea, măi ! Dra - gă
2. Ți - ai lu - at u - rât pe - o zi măi ! Și ți - o

1. Foa - ie ver - de, iar - bă rea, măi ! Dra - gă
2. Ți - ai lu - at u - rât pe - o zi măi ! Și ți - o

1. dră - gu - lea - na mea, măi ! Tu pe
2. fi pâ - nă - i tră - i măi ! Ți - ai lu -

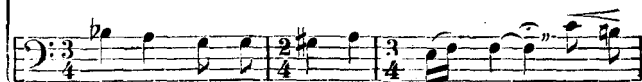
1. dră - gu - lea - na mea, măi ! Tu pe
2. fi pâ - nă - i tră - i măi ! Ți - ai lu -

1. mi - ne m'ai ui - tat măi! — Cu u -
 2. at u - rât pe-o noap-te măi! — Și ți-o

1. mi - ne m'ai ui - tat măi! — Cu u -
 2. at u - rât pe-o noap-te măi! — Și ți-o

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. rât le-ai cu - nu - nat măi! —
 2. fi pâ - nă la moar - te măi! —

1. rât le-ai cu - nu - nat măi! —
 2. fi pâ - nă la moar - te măi! —

Vine cucu de trei zile.

Arm. de N. Oancea.

Potrivit.

Auzit dela D-na E. C. Sporea, Deva.

1. Vi - ne cu - cul de trei zi - le Pes - te
2. S'ar pu - ne pe o ră - mu - rea — A - proa-

1. de trei zi - le Pes - te
2. A ră - mu - rea — A - proa-

1. văi pes - te mo - vi - le
2. pe de ca - sa mea — A

1. văi pes - te mo - vi - le Și n'a - re un'-
2. pe de ca - sa mea — Dar i-e fri - că

p *mf*
 Și ne - ca - zul să și-l
 Să nu-l va - ză ci - ne -

p *mf*
 să se pu - ie Și ne - ca - zul să și-l
 de be - lea — Să nu-l va - ză ci - ne -

p *mf*

spu - ie. Cu - cu, cu - cu, cu - cu, cu - cu

va. ———

spu - ie. Cu - cu, cu - cu

va. ———

cu - cu

cu - cu - rea - nă, cu - cu - le! —

cu - cu, cu - cu - le! —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

3. De-ar fi cucul voinicel
 Face-l' aş ibovnicel
 Laibăr subțirel i-aş coase
 Tot cu fir și cu mătase.
 Cucu, cucu etc.

4. Ci e cucul păsărea
 Șade tot pe rămurea
 Ș' apoi sboară 'n calea sa
 Să știe de min' nu vrea!
 Cucu, cucu etc.

Insemnătatea cooperativelor.

Mișcarea cooperativă din țara noastră nu are un trecut atât de îndepărtat și dezvoltarea ei am putea-o împărți în două: prima dela 1903 până în 1916, la începutul războiului, și a doua cea cuprinsă în hotarele României-Mari.

În prima parte a pornit, la început, de jos, din masa poporului, din munca și îndemnul mai ales al învățătorilor și al preoților, de prin anul 1897—98, cari au înființat ici-colo câte o bancă populară. Numărul lor la 1903 era de aproape 300, iar Ministrul Instrucțiunii de pe vremea aceea, Spiru-Haret, unul dintre cei mai mari oameni ce i-am avut în slujba poporului, a simțit foloasele acestei mișcări a luat conducerea, recrutând pe cei mai buni învățători și numindu-i propagandiști, a adus o lege de organizare după care toate lucrările să fie constituite la fel și a înființat „Casa Centrală a băncilor populare și Cooperativelor“, care să facă organizarea, îndrumarea și controlul.

Cari au fost însă cauzele, cari au dat naștere acestei mișcări? Răspunsul nu-i greu de găsit. Țăranul din vechiul regat, înainte de războiu, era în mare parte rob al altora, a căror moșie de cele mai multe ori era arendată, mai ales în Moldova. Pământ nu avea, iar întreaga sa existență și a familiei trebuia să și-o țină din munca ce-o făcea pe moșia boerească. Aceste munci se făceau prin contracte, cari începeau a se lega de pe la Crăciun, când se isprăvia făina din pod, în schimbul vreunui acout (avans) de câțiva lei, cari nu-i ajungeau și atunci alerga la împrumuturi. Dela cine se împrumuta? Dela cărciumarii, cari și aceștia erau străini de neamul nostru. Iși lua țăranul obligația să plătească dobânzi, cari după cercetările, cari s'au făcut și scrierile oamenilor, cari au ridicat glasul contra acestor „lipitori“ de ale satelor, ajungeau până la 500 la sută. După cum astăzi am găsit prin părțile Maramureșului oameni, cari atunci când împrumută pe cineva îi spun că nu trebuie să plătească decât o dobândă mică, de 1 leu la pol (20 lei) pe lună. Pe an face 60 lei la sută. Dar românul, care nu știe, își închipuie la început că-i ieftin și totdeauna deschide ochii mai târziu.

S'a îndreptat cu cooperații starea rea a țăranimii? Putem spune că mult. A stărpit camăta la sate, a luat în arendă prin obștii moșiile din mâna celor hrăpareți, dintre cari

unul, Fischer, nu avea decât vreo 90 în arendă, a pregătit pe țăran pentru votul universal și a început cu încetul să facă și desrobirea noastră economică de sub jugul umilitor al acelora, cari aveau în mâinile lor întreg comerțul și industria. Acesta din urmă este scopul cel mai mare pentru viitor a mișcării cooperative. Așezămintele și societățile me-nite să desăvârșească aceasta, sunt și cooperativele de consum, de păduri, de lăptării, de mori, etc....

* * *

În urma împărțirii moșiilor la țărani și a dării votului universal, lucruri, cari s'au făcut odată cu întregirea neamului nostru, cooperația are de ajuns un scop, după cum am arătat mai sus, mult mai greu: *cucerirea comerțului și industriei*. Pentru acest lucru se cere să avem și o școală de educație cooperativă, căci o cooperativă nu se conduce numai cu dorința de sacrificiu, dar și cu o pregătire. În acest scop ar trebui organizate *cursuri de seară*, cum ar fi acelea din anul 1926, la Săliște, cu preoți și învățători, la cari s'ar putea adăoga tot sprijinul moral al „Astrei“, iar cel material din partea unităților și al Centralelor. Pentru săteni s'ar putea organiza conferințe, cercuri cooperative, un cinematograf ambulant, etc.

Pe steagul cooperației nu stă scris decât înfrățire și lumină. Țăranii noștri nu vin în

mişcare din cauză că nu cunosc rostul acestei mișcări și nu-i cunosc nici organizarea și nici scopul. Avem o țară bogată, încât, vorba unui străin, sapi pământul de un metru și găsești o comoară. *Pădurile* munților noștri sunt în întregime în mâinile aceluia, cari exploatează munca sătenilor, iar întreg câștigul se duce în mâinile a 2—3 inși, când ar putea rămâne tot în comună, iar pădurea n'ar fi decât ca o grădină, pe care ar îngriji-o ca pe un izvor de venituri pentru totdeauna, — dacă s'ar face prin cooperatie. Altfel, în urma societăților, rămân munții pleșuvi și ochii, cari să-i plângă!

Cerealele, căci noi suntem o țară agricolă, se vând în străinătate de către alții decât țaranii. Aceia le cumpără de prin sate cu ajutorul misișilor. Țăranul își vinde de multe ori recolta cu ce dă Dzeu. Neluând un preț bun, nici nevoile nu și le poate acoperi. De aici urmează și reaua agricultură ce se face!

Dacă toți sătenii și-ar strânge cerealele la un loc și le-ar vinde în comun, ce sume frumoase s'ar încasa! Pe de altă parte și-ar putea cumpăra instrumente agricole, mașini de treerat, mult mai ieftin și pentru toți. *Aprovizionarea cu mărfuri și cu alimente* s'ar putea face în mai bune condițiuni prin cooperatie, prin cari s'ar putea înființa, încetul pe încetul, fabrici sau le-ar aduce direct dela

producători, de o mai bună calitate și să nu mai treacă prin șapte mâni până să ajungă la consumator.

Rezultatele la cari a ajuns mișcarea în țara noastră sunt satisfăcătoare dacă le comparăm cu cele obținute de mișcarea altor țări. Astfel, avem la 31 Decembrie 1923, 3565 de bănci populare, cari aveau 875.879 de membri, cu un capital de 478,915.265 lei, 2630 cooperative de consum, 886 cooperative de păduri și 250 diverse, cari aveau 168,698 de membri, cu un capital de 64,743.939 lei.

Pe lângă foloasele directe, pe cari le dă mișcarea cooperativă: Credit ieftin cu dobândă de 8—10% în timpurile de azi, primă de consum pentru cei cari se aprovizionează dela consumuri, primă de muncă pentru acei cari lucrează și produc câștigul în cooperativele de păduri, sunt și celelalte foloase de ordin moral și cultural.

Căci în afară de fondurile culturale prescrie de statut, atunci când au venituri mai mari cooperativele, dau pentru clădirea de școli, de biserici, etc.

Astfel, cooperativa „Malul-Roșu din Lipia Bojdani, jud. Ilfov“ a dat mai mult de un milion de lei pentru construcția unei biserici și un pod pe lalomita, Cooperativa „Râul Târgului“ din Câmpulung 750.000 lei pentru școli, Cooperativa din Pipirig, jud. Neamț, 600.000 lei, tot pentru școli, etc...

Am ținut să arăt rostul mișcării cooperative numai dintr'un anumit punct de vedere, pe care-l socotesc pentru vremurile nouă de azi că e singura noastră mântuire, căci numai prin această mișcare „întărim încet, dar temeinic, clădirea socială pe temelia naționalismului de fapte, în deosebire de naționalismul ieftin al vorbelor“.

Pentru acest lucru se cere să fim în cooperație numai cooperatori, desbrăcați de haina omului de partid și în fața tuturor criticilor să rămânem nepăsători ca stâncă în fața valurilor. Cei mai chemați pentru această muncă sunt preoții și învățătorii.

Indemnul și exemplul lor, desbrăcate de haina egoismului, vor da la o parte nevoile ucigătoare ale satelor.

MINA GRĂDINARU.

Aschiuțe.

*Ce-i bun, ce-i drept și ce-i curat
Primește drept împărțășanie.
Cu ele 'n piept ești împărat
Ce răspândești bogată danie.
Sus frunlea! Fă să 'nvie glia!
Desprețuiește murdăria!*

Despre lux.*)

(Disertație.)

Onorată adunare!

Între piedecile cele multe ce stau în calea propășirii noastre în cele materiale, putem pune la locul prim *luxul*.

Lux peste tot numim aceea ce trece peste poziția omului, peste starea lui materială. Om *luxos* în vestminte sau haine se numește acela, care, poartă haine mai scumpe de cum e starea lui materială, d. e. dacă o fată săracă își face haine mai scumpe ca alta, de bogat. Despre atare fată zicem că e *luxoasă*, că *duce lux*.

Luxul a fost sau a existat la toate popoarele, dela începutul omeniei, dar nu așa în măsură de mare ca în zilele noastre. Și se vede că din ce în ce se lățește mai tare, ca o boală lipicioasă, de cumva nu-i vom sta în contră, punându-i odată capăt. Deodată,

---

O conferință ținută în comună Armeni, în 1 Aug. 1925, de dl inv. *Nic. Dușa*.

firește, că e lucru peste putință a ne desbăra de el ca de ori ce năraș rău, dar pe rând și cu încetul toate se pot învinge.

Luxul la poporul nostru românesc a început a se lăși cu deosebire dela 48 încoace, adică după libertate.

Spun părinții noștri că în tinerețele lor nu ai fi văzut nici pe fata cea mai avută vestimente așa elegante, așa impușate, cum se află astăzi la unele fete sărace. Ba, pare că e bătaia lui Dzeu că cele sărace sunt mai înzorzionate decât cele avute.

Nu erau cunoscute pe timpul acela așa numitele *sdrențe* de boltă, cari sunt atât de scumpe în măsură cu trăinicia lor. Acestea, pe lângă că sunt foarte slabe, mai au scăderea că sunt străine de portul nostru cel frumos românesc.

Portul cel femeiesc, cu deosebire, a început a se corci cu *sdrențe* străine, de boltă, pe cari, mai înainte numai țiganele le purtau.

Astăzi, mergând într'o comună fie și curat românească și abătându-te pe la jocul tinerețelor, văzând fetele cu fel de fel de *sdrențe* și rochii, îți vine a crede că sunt de orice nație — dar numai românească — nu.

Foarte drept au feciorii când le batjocoresc în joc, chiuind:

Bine-i stă mândrii gătată
Cu iia din șatră,
Dar mai bine i-ar șede
Când ar fi de mâna sa.

Nu ști țese, nu ști coase
 Nu ști face nici cămașe.
 Cămașa din brâu în sus
 Făcută-i pe cueuruz.
 Poalele din brâu în jos
 Făcute-s pe grâu frumos.
 Podu-i țese, podu-i coasă
 Podu-i face și cămașă.

Unde-ți trebuie o batjocură mai mare ca aceasta! Numai cât gingașele noastre fete nu vreau să înțeleagă. Ele râd una, în loc să se îndrepte.

Însă vina cea mai mare cade asupra părinților și, cu deosebire, asupra mamelor.

Mamele nu ar trebui să sufere, ca fetele lor să poarte haine mai scumpe de cum e starea lor materială. *Astăzi nu mai ști care-i fata popii și care-i a Oprii!*

Aceasta nu mai e de suferit. Răului acestuia să i se pună odată capăt, dacă vrem să ducem zile mai tignite. Toți din toate puterile trebuie să lucrăm într'acolo ca luxul să se părăsească. Căci luxul este una și cea mai mare piedică ce stă în calea propășirii noastre. Luxul este care în locul prim aduce sărăcia în lume și cu deosebire la poporul nostru.

Noi suntem săraci dela natură, în urma năcazurilor și a greutăților ce le-am purtat în iobăgie. Acum am trebui să cruțăm cu tot deadinsul și pe o cale și pe alta, ca să

putem ținea pas cu celelalte popoare din țară, bunăoară cu sașii, cari sunt cu mult în stare mai bună ca noi. Și de unde vine aceasta? Drept că și dela privilegiile ce le-au avut înainte de 48, dar și dela împrejurarea că sașii sunt oameni foarte cruțători în toate privințele, dar mai cu seamă în ale îmbrăcăminteii, pot servi de model. Femeile lor, aproape toate hainele și le fac ele cu mâna lor. Torc, țes, cos, numai și numai să nu dea banii pe sdrențe coapte din boltă. Și nu li-e rușine — mă rog — a purta vestimente de casă, făcute de ele, deși nu sunt așa bătătoare la ochi și așa sclipicioase, ca cele de boltă, dar sunt tari și ieftine. Nu ar trebui să fie femeile noastre ca țarca, care iubește lucrurile cele sclipicioase, ci să caute la trănicie și la ieftinătate, iară banii, pe cari i-ar da pentru cartoane să-i folosească spre alte scopuri mai bune. Aici îmi vine în minte, iarăș, o strigătură de a tinerilor blăstămați, cari batjocoresc fetele leneșe, cărora le plac hainele de boltă:

„Lelea cu șurț de carton
Să se dee dup'un domn,
Să se sature de somn“.

* * *

Mamele noastre nu au avut *nenorocirea* să cunoască sdrențele de boltă, ci ele-și făceau cu mânilor toate hainele, atât cele

de purtat, cât și cele de sărbătoare, torcând, țesând și cosând. Și era bine pe timpul acela de poporul nostru, deși era iobag, că nu erau înglodați în datorii până în grumazi pe la bănci. Nici poveste nu era pe atunci, să cumpere bucate și îmbrăcăminte pe așteptare, ca astăzi. Care este pricina la toate acestea? Luxul și iară luxul. Drept are proverbul:

Rele zile-am ajuns, Doamne!
Că fetele toate-s doamne,
Părinții le mor de foame!

Adevărat că astăzi sunt multe năcazurile și greutățile pe cari trebuie să le purtăm, dar pentru aceea să nu credeți că nu le-am putea purta mai cu ușurință, dacă am fi mai cruțători și dacă ne-am feri de lux.

Că astăzi ducem o viață atât de ticăloasă, de cele mai multe ori *noi* înșine suntem vina.

La toate sărbătorile cele mari îmi trebuie haine nouă, papuci noi. „Cum să fiu și la Rusale cu vestmintele dela Paști, că doară nu-s nouă?“ „Ceea și ceea și-a cumpărat cisme nouă“. „Trebuie să-mi cumpăr și eu, că doară nu-s mai pe jos ca ea?“ „Nu pot fi cu acestea, că-s vechi“. „Doar nu m'oi lăsa eu mai pe jos ca cutare și cutare“. „Că ce-i tata ei bogat, ce-mi pasă mie?!“

Așa zice femeile și fetele noastre. Și când colo, ea nu știe decât să se rânjească. După cum zice strigătura :

„Du-te, du-te tu, rânjită!
 „Că ți-i vatra deslipită!
 „Da, du-te și fi-o lipește
 Și-apoi hai și te rânjește!“

În loc ca mamele să-și dedee fetele la lux, mai bine ar face să le învețe a lucra toate lucrurile ca să le știe pe când se mărită. De aici vine de multe ori traiul rău între căsătorii și mai cu seamă între noră și soacră. Se poate să pățească nora ca cea din poveste. O fată cam leneșe, după ce s'a măritat, nu vrea să lucre, nefiind deprinsă cu lucrul. Soacră-sa, nici una, nici alta, fără zice „Cine nu lucră, nu mănăcă!“ Nevasta prinsă 'n cursă întrebă pe soacră-sa: „A mătura 'n casă, lucru-i?“ „Lucru, draga mamei“. „Dar a aduce apă, lucru-i?“ „Lucru, draga mamei“. Și s'a apucat nevasta de făcut întocmai.

Cât de rușinos lucru este de fetele la cari se poate folosi strigătura următoare:

„Mărita-m'aș mărita,
 „Pânea n'o știu frământa,
 „În cuptor n'o știu băga,
 „Pe lopată n'o știu pune,
 „Doară o-aș lega c'o fune“.

Onorată adunare!

Cu toți știm și am auzit proverbul: „Întinde-ți picioarele numai până unde-ți ajunge tola”. Și iară: „De ai venituri mitite, măsură-te după ele”. Ferice de oamenii aceia, cari vor urma sfatul lor. Aceia nici odată nu se vor lăsa trași și duși în ispită de poftete deșarte ale luxului ruinător.

Vestmintele sunt făcute pentru ca să ne acoperim trupul cu ele. Scopul lor este, ca să scutească trupul de frig și de căldură prea mare. Dar nici decât de a-l împodobi sau înfrumseța cu câte drăcii toate. Pentru ce mai cu forfoiu haina de mătase decât cea de ață? Pentru că-i mai scumpă? Tot scopul acela îl au. Apoi nu trebuie să uităm că *omul face hainele, iară nu hainele pe om*.

Dacă am împodobi numai trupul cu vestimente mai alese, treacă-ducă-se, fiind trupul partea cea mai de frunte a omului, deoarece în cap își are mintea reședința, femeile însă, ca deosebire, pun podoabe mai scumpe pe hainele acele, cari acoper partea cea mai de rând a trupului. *Mătăsuri, bearcă, ceapsă și sirmă* scumpă pun în cătrintă.

Foarte înțelepțește lucră părinții aceia cari, în loc să dea bani câștigați cu multă sudoare pe astfel de lucruri netrebnice, mai bine ar face să cumpere doi viței cât de

amăriți — pe seama fetei — căci cu aceștia mai curând vor scoate ochii peștorilor.

Apoi să nu uităm, că tot din mic se face mare. Astfel din 20—30 lei se fac sute, în 3—4 ani.

Pare-că aud unele dintre femei, mai cu seamă de cele cu musca pe căciulă, zicând: „Bine, dle! Ce ai dta tot numai cu noi, ca și când noi am fi începutul tuturor răutăților?” Da. Pentru că, mă rog, dvoastră, în cele mai multe familii luxul atârână dela femeie.

Toți căsenii, dar cu deosebire fata, face lux, adică haine prea scumpe, împuțate cu câte nimicuri toate, — cu știrea și sub supravegherea mamă-sa.

Cunosc cazuri destule unde bărbatul nu știe nici de a zecea parte de ferdelele de bucate ce le dă mama cu fata pe astfel de lucruri fără nici un folos.

În țara cea mai luminată din lume, în Franța, cetisem că, femeile nici cele mai avute nu mai poartă haine de mătăasă. Ce să zicem dară despre noi, cari suntem numai niște calici pe lângă francezi și în privința învățaturii suntem departe-departede rămași îndărăt. Trebuie să fim mai cruțători în toate, dar, cu deosebire, în vestminte, căci după cum am zis, tot noi suntem, ori purtăm haine de mătăasă, ori de bumbac.

Spuneți dvoastră! dacă eu, cu venit mic la an și aș purta haine scumpe, ca și cel cu venitul mare, nu aș lucra cu voia la ruina mea și a familiei mele?

Aceasta cred că unul fiecarele din dvoastră a luat-o în seamă, dar a lăsat, cugtând în sine că așa-i lumea.

Dar nu e bine așa, fraților! Trebuie să rupem odată cu trecutul. *Toți în unire* trebuie să ne străduim și să punem capăt luxului, acestui rău stricăcios și păgubitor, care lucră și sapă la ruina noastră materială.

Căci iată ce zice un proverb: „Dacă cumperi ceea ce este de prisos pentru tine, nu va trece mult și va trebui să vinzi aceea ce-ți este mai de trebuință“.

Aș fi foarte mângăiat în sufletul meu, când aș ști că vorbirea mea nu a sunat în deșert, ci că și-a avut efectul dorit și că mi-am ajuns scopul, care l-am avut, — adică de a contribui și eu la delăturarea unui rău atât de mare — a luxului în vestminte, care, cum am zis, roade pe încetul, dar simțitor la bunăstarea noastră materială.

Cu acestea, dorind din adâncul inimei mele tuturor tărie, ca să poată învinge toate piedecile, cari stau împotriva înaintării noastre în cele materiale și cu deosebire luxul în vestminte, zic:

„Trăiască femeia română, care, se fe-
rește de lux și care își poartă portul ei cel
frumos românesc, curat și necorect cu sdrențe
coapte de boltă!”

Pentrucă zicala zice: *Ori te poartă cum
ți-e vorba, ori vorbește cum ți-e portul.*

(Alba-Iulia, 1903)

NIC. DUȘA.

BCU Cluj / Library Cluj

Aschiuțe.

*Te 'ntrebi: ce poate ridica
Biata ființă omenească,
Să se ridice — asemenea
Vulturului, — aripi să-i crească?
Răspunsul este respicat:
Lărgeste sborul minții tale!
Un mușuroi a 'mpiedecat
Pe-un „om“ întreg, i-a stat în cale?!*

„Meșterul Nicu“.

Povestire de Horia Petra-Petrescu.

Clopotul mănăstirii Zamfira chema pe călugări la rugăciunea de seară. Inceț, scârțând din greu, se deschideau ușile de brad ale chiliuțelor călugărești. Apăreau fețe bărboase, se ridicau din negrul vestmintelor mâni aduse la piept, împodobite cu mătănii de chilimbar tocit de atâtea rugăciuni către Domnul și pașii călugărești abia de se auziau în ograda plină de iarbă.

— „Nu vii cu noi?“ întrebă tocmăi călugărul adus de spate, pe un tinăr de cincisprezece ani, care curăța niște pensule lângă fântâna mănăstirii.

— „Indată!“ zise tânărul, își șterse mânilor, cari primiseră toate culorile curcubeului și se apropie de călugărul, Isaia, plin de smerenie, ca să-l întovărășească.

— „Ei, ce-ai făcut astăzi? ce ispravă?“ întrebă călugărul, blând, clipind din ochi, ducându-și brațul drept, părintește, pe umărul tânărului.

— „Am lucrat la sfântu' Neculai“.

— „Unde ai ajuns? La brâu? La barbă? Să-i faci barba mare, fiule, că sfântu' Neculai a avut o barbă cât două caiere de lână“.

— „Nu, taică! Isaia, fața am lăsat-o la urmă de tot — că, vezi dta, fața și, cu deosebire ochii, ăia-s greu de pus în icoană. Adică — greu, n'aș zice tocmai greu, da mai cu anevoie decât alelalte părți ale trupului. Cu ochii-mi fac eu mai mult de lucru și ăia trebuie să vorbească ca o carte deschisă, iacă, să-mi dea răspuns la gândurile din ei. taman cum răspunde când o întreb gramatica franțuzească, care o am în buzunar“.

— „Lasă, o să vedem noi ce ispravă a făcut „meșterul Nicu“, că știm noi că nu l'a chemat starețul de flori de măr pe la mănăstirea noastră!“ zise zimbînd călugărul și amândoi intrară în bisericuța cea mică, unde se ținea vecernia. Bătrânul în strana lui, tănărul în mijlocul bisericuței afumate, cu ochii ațintiți drept înainte. „Nicu“ își încopcie mâinile sale slăbuțe spre rugăciune și începu să colinde cu gândul în anii copilăriei, să-și amintească de maică-sa și de mătușa Maria din mahalaua Căramidarilor, aducând, în felul său, copilăresc, mulțumită părintelui din ceriuri, că i-a dat puteri să răsbată, să iasă cât de puțin înspre limanul dorit de întreg sufletul său.

— „Doamne“, zicea glasul lăuntric al micului „meșter Nicu“, vorbind cu Dumne-

zeul său, „Doamne! Tu ești mare și bun, Tu nu m'ai părăsit. Pe mama, care a rămas, sărmana, cu șapte copii mici, când a murit tata, n'ai lăsat-o pe drumuri — ai adus-o 'n București — ai mânat-o 'n casa mătușii Maria. Au început amândouă să coasă și din cusutul mânilor lor și al surorilor mele, ai făcut să cresc eu mare. Tu, Doamne, mi-ai dat darul să știu povesti în icoane viața sfinților și lupta lui Mihai Diteazu', de mi-au cumpărat femeile sărace la târguri iconițele mele și de mă mângăi că am putut aduce sorocoveții câștigați așa, ca să-i dau mamei mele, Ruxanda Grigorescu. Îți mulțămesc Doamne, îți mulțumesc. Eu știu că de aia mi-ai dat greutate, ca să mă întărești, că de aia mi-ai adus în cale un iconar pistriț la mațe, dela care să învăț meșteșugul ăsta frumos, și care mă lua la goană și-mi da să mătur, în loc să vorbească cu sfinții — de toate astea m'ai făcut părtaș numai și numai ca să cunosc ce-s greutățile. Acum, ce să te rog eu, Doamne-Dumnezeule, să-mi împlinești? Iacă, am un dor, un dor mare — să văd lumea. Sânt pe lumea asta meșteri mai mari decât iconarii, dela cari am învățat eu. Vreau să-i văd, să le aud sfatu', să încerc și eu, doară-doară, mi s'o brodi să pun pe pânză ceeace dospește atât de tare în pieptul meu“.

La gândul acesta din urmă și-a strâns și mai hotărât degetele deolaltă tânărul smead

la față, mic de stat, cu fruntea boltită plină de 'ncrezare.

„Vreau să văd lumea!“ i-a mai trecut încă odată prin minte în fața altarului. Dacă i-ar fi știut călugării din strane gândul, s'ar fi cutremurat, căci la ce alta se gândea creierul lor, în timp ce ochii erau ațintiți asupra flăcărilor din candelile dăruite de ctitori domnești, decât la nimicnicia lumii acesteia, ei, cari fugiseră de lume?

Abea a rostit, în gând, „meșterul Nicu“ planul său de călătorie și i-a și răsărit altă greutate înainte, căci el tot de greutateți a avut parte în tinereța sa.

— „Da de Măriuca popii ce-o să se aleagă?“ Măriuca popii! Și gândul acesta l-a adus „meșterul Nicu“ în fața altarului, ca pe celelalte, căci n'avea de ce să roșească: la Măriuca popii ținea el mult, mult — cât de mult? — iacă, atâta cât poate el să strângă de tare degetele mânilor, ca să-l doară! E fata părintelui din satul învecinat și e aproape de-o vârstă cu el. Se întâlnesc des, își întind mâinile de bun-sosit, se uită unul în ochii altuia și nu le mai trebuiește nimic.

Și-i vine 'n minte acum că nu s'au văzut de două zile, că nu s'au plimbat împreună și suspină, de se uita călugărul din apropiere la dânsul, căutând să-i priceapă suspinul,

Isaia, în strana sa, își ia drept punct de mănecare a înțelepciunii lumești cuvintele: „Cu adevărat, deșertăciune sunt toate...”

Dar mai avea de ce să se roage „meșterul Nicu” Dumnezeului său și acum l-a cuprins acest gând în mrejele sale, încât toate celelalte de mai 'nainte au dispărut: azi dimineață a încercat el să zugrăvească în turla cea mare din mijlocul bisericii un serafim, în creștetul bolții și ori cât și-a dat truda, n'a putut-o scoate la cale. Și se ruga acum lui Dumnezeu: „Doamne, fă să gat mâne serafimul din turla cea mare a bisericii — fă să fie frumos, să se uite lumea la el și să zică: *fie*, că meșter om l-a mai zugrăvit!”

S'a întors „meșterul Nicu”, după rugăciunea sa, în chiliuță, unde își dădea sbor visurilor năsdărvane, nopțile lungi și călduroase de vară. Acum se simțea singur.

A scos la iveală, de trecere de vreme, gramatica limbei franțuzești și a început să cetească. Voia cu orice preț să învețe franțuzește, să se știe înțelege cu oamenii, când o să se pomenească într'o bună dimineață în Paris, da, în Paris, (nici mai mult, nici mai puțin!) căci știa el că acolo și numai acolo este izvorul tămăduirii, lacul Betesda al celor însetoși după frumsețe.

Nu mergea cu învățătura. Dorbele nu-l atrăgeau acum. A închis cartea și a ieșit afară, lângă aghesmătarul mănăstirii. Călu-

gărul Isaia privea cu ochii duși în seara minunată de vară. Târlăiau grierii, se mișcau ramurile din apropiere, trezind frunzele să simțească și ele farmecul nopții de vară.

— „Dino mai aproape, fiule!“ i-a zis călugărul Isaia. „Așa, șezi lângă mine. Vezi — m'am gândit mult: n'ai vrea tu să zugrăvești mănăstirea Agapia?“

— „Nu“, răspunde hotărît tânărul, care s'a sgârцит acum lângă pata neagră, mai neagră decât întunerecul sării cu lună. „Vreau să văd lumea!“

— „Lumea? O fiule, meștere zugrav, nu râvni atâta după ea! N'are să te mulțamească“.

— „Ba are, taică Isaie, are. Am văzut la oraș lucruri minunate, zugrăvite cu mult meșteșug și zice că zugravii ăia trăiesc în Paris“.

— „Paris! O Gheenă de păcate, fiule!“

— „Gheenă pentru oamenii fără de căpătâi, Gheenă pentru taie-frunze-la-câni și nu pentru ăi cari vreau să muncească ca mine“.

— „Măăăi!“ se miră Isaia, văzând cum se bate în piept prichindelul de lângă dânsul, de par'că ar fi fost întreg pământul în buzunarul lui. — Și-a urmat o scurtă tăcere.

— „D'apoi cu ce te vei duce?“

— „Adun bani, sorocovăț de sorocovăț și, bun e Dumnezeu, într'o zi îmi iau tâlpășița de pe aici...“

— „Cu ăsta nu-i a glumă“, își gândi Ișia și începu să-i povestească, ca unui prieten vechiu, toate câte le-a văzut pe unde a petrecut el, căci văzuse multe în viața sa sbuciumată.

Apoi s'a ridicat și s'a dus în chilia sa, să se culce. A rămas, „meșterul Nicu“ singur — având doar gândurile tovarăși.

Diminețile se scula tânărul de când se crepa de ziuă, își făcea semnul crucii, cum îl învățase mamă-sa de mic copil, își primenea fata, mânilor, lua o gură de apă, îmbuca câte ceva și, hait, la lucru. Desel, sglobiu, cu ochii cărbune, vecinic neodihniți.

Ochii ăștia și-i aștia mai mult de o vreme încoace la chipul Măriușii. Ea își făcea de lucru pe lângă *schele**) — și când îl vedea că a pus penelul să mai odihnească și el, numai că se apropia, dulce și mlădiaoasă la trupușorul ei de cincisprezece ani, de tânărul meșter, a cărui veste se dusesse de pe acum prin satele învecinate — și, lucru ciudat, priveau numai unul la altul și se pricepeau de minune.

Așa și de astădată. Tocmai gătase el cu lucrul de dinainte de prânz, se dase jos de pe schele și hoinărea cu ochii, ca să-i treacă vremea, când a dat de Măriuca. S'au

---

*) Podiș de lemne, pe care luerează zidarit și pictorii, zugravii, — alaș.

apropiat unul de altul, n'au îndrăsnit să se uite în ochi și-au înlins mâinile, stângaci, rușinoși, ca două mirese, și au început să meargă împreună, ca și când le-ar fi poruncit cineva.

În pieptul meșterului Nicu se petrecea ceva ciudat de tot. Cu vorbe nu-și putea da seama, cu simțurile însă vedea el că are o sărbătoare sufletească, care-l îndeamnă să stea într'un rând cu heruvimii, cu capetele încoronate, de cari credea el, că — vai! — bine se mai simțese!

Au apucat pe poarta mănăstirii afară, au ajuns pe cărăruia, care ducea în satul ei, și-au înlins mâinile, s'au prins de mâni și au început să meargă mai încet, fără să rostească buzele lor un singur cuvîntel. Fiori de bucurie le străbăteau inimile, liniștea din natură îi ridica cu mii de șchioape peste mușuroiul de pământ — nu simțiau nici lipsa banului, nici lipsa hainelor cu hlamidă pompoasă, se bucurau numai — nici ei nu știau *de ce*.

Și deodată s'a întrerupt cursul domol al pasului lor, el s'a oprit și i-a zis: „Măriucă, poate că am să mă duc departe!...”

— „Vrei să pleci?“, ochii ei au început să înnoate în lacrimi.

S'au uitat unul la altul, și-au descleștat mâinile, cosița ei se desprinsese și părul năvălise la vale, pe lângă mijlocul ei.

S'au prins în brațe și au stat așa — mult — îmbrățișați, fără să îndrăznească să-și lămurască vorbele, căci le era frică de ceva, de care nici nu știau cine și ce e.

*

A doua zi, la muncă! Și-a dat repede jos roculețul „meșterul Nicu“, și-a sumes mânecile cămeșii, ca să poată lucra cu brațele în dragă voie și, plimbându-și odată ochii la schelele, pe cari avea să le suie, a pășit vesel spre turla bisericii, dupăce ochiul i-a spus că se poate încredința tăriei scândurilor. Din câțiva pași a fost la țintă. Scândurile nu prea aveau de ce să se îndoie sub pasul lui.

— „Acum serafimul!“ își zise „meșterul Nicu“. Dimineața era proaspătă. Cerul albastru se vedea prea bine pe fereastra turlei celei mari. Până colea, departe — departe. Ochii lui străbăteau prin spațiu, în timp ce mâinile își făceau de lucru cu bidinelele de culori, cu pensulele, cu *paleta*. Colea se văd două șiruri de case albe, colea bălăcesc câteva găște într'un lăeșor, colea păzește un băietan oile și — n'auzi? — par'că cântă. Incepe și „meșterul Nicu“ să fie vesel. Ii e plină de bucurie fața, e plin de poftă de lucru. Ar vrea să sară în sus, să chiuie, să strângă în brațe, să chieime chiar soarele la un ospăț, soarele, care-și trimite tocmai câteva raze să vadă ce mai face „meșterul Nicu“ în biserica mănăstirii Zamfira.

Și „meșterul Nicu“ cântă, căci clipele trăite de curând cu Măriuca lui îi dau tărie în piept și tărie în brațul, slab de altfel. Iși aduce aminte că s'a rugat și de Dumnezeu să-i ajute și este atât de sigur de izbânda muncii sale de stă să jure că are să i se brodească bine orice ar zugrăvi de astădată.

— „Cum să încep? Ce față să dau serafimului?“ se întrebă el. la o pensulă*) între dinți și se gândește. „Și, iacă! ce atâta bătaie de cap? Repede la lucru!“ Incepe să amestece culorile, să le *împreune*. Aici albastru pe *paletă,**)* ca... cu bolta cerului din dimineața asta de vară, colea, lângă degetul ăl gros, culoare neagră, ca sprâncenele; colea, mai la dreapta, roșu, ca buzele — ce fel de roșu? Să se gândească... Mai întâi începe să descrie cu penelul, ușurel de tot, marginile feții. Așa, ca o umbră, din care se poate prevesti ceva, dar din care nu ai încă puțința să deslușești nimic. Să dea serafimului fața unei țărance? Anișoara n'ar fi potrivită, ea, care păzește oile și toarce cu atâta istețime? Ea, pe care o întâlnește ades tolănită la umbră, cu căpceanul ei cuminte proptit în găvanul palmii? Dar fata pădurarului? E mică, e durdulie, e veselă.

*) Pământ mic, pentru pictori.

**) Bucată de scândură, cam rotundă, pe care pictorii își pun colorile

Se potrivește ochi șăgalnici în fața unui serafim? Nu... Atunci capul mamei? Mama a pățimit mult! Ochii ei sunt prea dureroși. Serafimul are să te *inalțe* și n'are să te si-lească să te gândești la grijuri mari, cari îți store puterile,

— Haha! a găsit. Pe când se gândea așa, tehu la cap, i-a venit în minte ceva. Să încerce. Repede, repede! Așa — fața — ovalul — ușurel și lămurit ca un firicel de borangie — îi place mult să se plimbe cu penelul pe lângă fața asta, o mângăie par'că chiar și cu penelul, căci cu ochii o gigășește de mult — acum vine fruntea la rând! — în fruntea asta să se sălășluiască gânduri bune, curate; părul să o împresoare în toată bogăția lui — îi încunună capul cu păr, negru mult, ca tuciul de negru, să-l poți desface, să-ți scalzi fața în el, să te ascunzi în el, să te lași furat de mirosul lui îmbălsămat — ochii — să dea grai viu ochilor? — le arată numai locul unde au să stea — să mai aștepte — așteptarea căutării ăsteia îi dă fiori de bucurie în inimă... Și începe să arate marginile nasul, un nas mic, cârn, drăgălaș, care te îndeamnă să te uiți la el, cum stă mândru în sus și nici căpasă. Sprâncenele — adună „meșterul Nicu“ negrul cel mai negru și le arcuiește deasupra ochilor, cari vorbesc de pe acuma, o, vorbesc atât de lămurit de dorniciei, atât de cu-

mente în sfințenia lor neștiutoare, încât meșterul, care l-a chemat la viață e gata de pe acuma să cadă în genunchi și să se închine serafimului...

Dă capul la o parte „meșterul Nicu“, își proptește mâna în șold, mândru ca un ziditor în *mic* al unei ființe omenești, își odihnește câțva timp ochii prin verdele livezilor din apropiere și apoi se apucă din nou de lucru, ca să gate fața visată de sufletul său întreg.

Din urechi se văd numai părțile de jos, o culoare roșiatică deschisă, plină de gingășie, care te îndeamnă să săruți.

— Și-acum — își ia întreagă puterea tinerească, — aruncă penelul dibaci ici și colea, la stânga și la dreapta nasului, aduce din îmbinarea colorilor ce este mai albastru și cercurile încep să vorbească, tot mai mult și mai mult, prind viață, se uită cucernic, spre ceriuri, în sus, — un *adevărat* serafim. Căutătura ochilor e încărcată de durere, o durere, care arde în spuză, o durere, care se răspândește mai departe, pe părete, unde e zugrăvit cum se îngână cerul cu pământul și de unde privesc capete de îngeri din tările cerului.

Ce spun ochii serafimului și ce rostește gura, la care a lucrat „meșterul Nicu“ mai pe urmă? Ochii și gura vorbesc, ei pun lămurit întrebarea : „*Vrei să pleci?*“, întrebarea,

care le-a rănit inima în seara trecută. Nicu lasă din mână *paleta*, se razimă de perete, privește țintă la capul plăsmuit de dânsul și, sub o putere, care nu cunoaște împotrivire, începe să-și descoase sufletul.

...Să te las? Nu! E peste putință. Dar uite — am să plec și am să mă întorc. Mult mai mare decât sunt acum. Am să mă învârt în lume. Simțesc în pieptul ăsta al meu, de-o schioapă, cât îl vezi tu de strâmt, *ceva* ce nu-mi dă pace. Noaptea n'am somn și mă sbucium cum să port penelul tot mai bine și mai bine, ca să-mi liniștesc sufletul, care cere mereu, par'că ar fi o gură de lup, flă-mândă. Vezi tu, dragă Măriucă a popii, eu simțesc că *nu sunt muritor de rând*, că am de spus *ceva* pe pânză și pe zidurile de biserică, și de aia lucru fără de preget și adun ban lângă ban, ca să capăt aripi, să îmi pot vedea visul cu ochii... — Râzi, râzi! Tu nu râzi! — O, fă-mi plecarea mai ușoară. Vreau să văd holde întinse și limpezisuri de câmp, să îmi scald ochii în verdeața lor, — vreau să dau de românețe cu donițele în mână, cu fusul în brâu, cu mieii blânzi pe lângă ele, — vreau să mă bucur cu ciobănașul isteț, pe dâmbul unui delușcan, să cânt din fluier cu el, — vreau să văd cară încărcate de fân, cu boi cuminți, ca ochii unor învățați, cari au cetit bucoavnă multă — vreau să mă desfățez în colorile pe cari le joacă

pădurea, când încep să cadă frunzele — vreau să văd vițeluși cu botișorul plăpând și țigani lăeți, cu dulăi mari, de stână, în urma căruțelor lor ca vai de ele — și toate, toate să le aștern pe pânză, să-mi tresalte sufletul de bucurie, când le-a recunoaște și-a zice: Așa e! e bine!

Meșterul Nicu sta ca la spovedania, cu capul plecat, dar deodată și l-a dat îndărăt, cu cerbicie, și, privind hotărît spre capul de serafim, care întreba mereu: „Vrei să pleci?“, zise în gând: „O, simțesc eu prea bine că clocotește ceva în pieptul ăsta și că aș fi trădător să adast la mijloc de cărare!“ Apoi și-a îndulcit privirea, s'a uitat cu alți ochi la prietena lui și i-a zis, cât a putut el mai blând: „N'am să te uit. N'am să te uit!“... Și Măriuca popii par'că privea mai îmbunătă de pe păretele turlei celei mari din mijlocul bisericei mănăstirei Zamfira...

Nici nu băgase de seamă „meșterul Nicu“ că tovarășul lui de muncă se apropiase tiptil de dânsul — atât fusese el cuprins de gânduri.

Meșterul sta la spatele tânărului și măsură cu ochi de mare cunoscă'or cea din urmă față de serafim a elevului.

— „D'apoi că asta-i doară Măriuca popii!“ strigă el odată, ca din senin.

Meșterul Nicu tresări, își duse mâna la ochi, se uită împrejur; trecuse pisul.

— „Samănă?”

— „Leită! Bravo Nicușor, vezi așa-mi place! N'ai mai făcut un inger mai frumos decât ăsta de când ți-au crepat ochii!” Și maistorul râdea cu poftă, în timp ce căută-tura ochilor îl tradau că n'a dormit două nopți și două zile.

Dar și mai multă bucurie i-a adus judecata starețului, cu toți călugării, când a fost să se sfințească biserica. Toți i-au întins mâna, toți l-au mângăiat, toți i-au urat isbândă în viitorul apropiat și ea — ea, Măriuca popii, pe care a zugrăvit-o el atât de frumos în lăcașul sfânt, sta roșie la față, rușinoasă, între fetele tinere și-l sorbea cu ochii numai din când în când, când se credea nevăgată în seamă de celelalte fete.

*

În seara după sfințirea bisericii steteau de vorbă, iarăș, cei doi prieteni, tânărul și bătrânul, „meșterul Nicu” și Isaia. Bătrânul își netezea barba și spunea tânărului:

— „Dăd că ești în stare să faci lucruri mari. Vino — vino cu mine. Mi-e dor și mie de lume, să văd ținuturi, să văd oameni. O să fim doi tovarăși de drum, cum n'au fost alții pe pământ...”

— „Cum? Vii cu mine?!” chicoti tânărul ca un izvor, care țâșnește, elocotind vesel pentru întâia dată din baierile pământului.
„Vii cu mine?”

— „Da, am fost la Sfântul Munte, am fost în Ierusalim, am umblat multe țări, dealungul și dealatul — acum mă încredințez tinerețelor tale. Tu poți mult — al tău e viitorul...”

...Și tânărul și bătrânul și-au căzut în brațe. Plângeau de bucurie.

...Mai plângea cineva, încet..., Măriuca popii, care auzise din nemijlocită apropiere, vorbele, dar care era scutită de ochii lor, din pricina nopții, care se lăsase...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nota. Nic. Grigorescu a fost unul din cei mai mari pietori ai românilor. Cele descrise mai sus s'au petrecut aievea. Le spune scriitorul Al. Vlahuță, în biografia lui N. Grigorescu. Cele câteva rânduri ale lui Vlahuță au servit ca subiect acestei schițe.

H. P. P.

BIBLIOTECA UNIV

0776 16. VI. 1923

CLUJ

Intemeiată la 1861 de marii metropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiiu și Alex. Sterea-Șuluțiu dela Blaj, defrunțașii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barițiu, Axente Severu, cav. I. Pușcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Rațiu, Iacob Bologna ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susținea bibliotecii populare în fiecare comună, bibliotecii regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susținea muzee regionale în centrele despărțământelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susținea case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii), a înființat și va înființa băncii populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe ceie nu știu ceti și serie). „Asociațiunea” e împărțită în despărțăminte (cercuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

---

Abonați publicațiile „Asociațiunii”!

„TRANSILVANIA”

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii” . . . . . 100 Lei
pentru nemembri . . . . . 200 Lei

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele:

- Nr. 129. Al doilea președinte al „Asociațiunii“
Dasile L. baron Pop 1819—1875, de Dr.
Ilie Dăianu prot., membru al secț. ist.
- Nr. 130. Calendarul „Asociațiunii“ pe anul 1926,
înțocmit de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 131. Dușmanii omului. (Vrășmașii sănătății
și ai averii) sfaturi practice de Ioan
Pop-Câmpeanu.
- Nr. 132. Snoave, chiuituri, povestiri, adunate de
„Andrieu Bârseanu, cu o biografie a
fostului președinte al „Astrei“.
- Nr. 133. Povestea vieții lui Vasile Alecsandri
de Gh. Vâlsan membru al Acad. Rom.
- Nr. 134. Moartea lui Asan, povestire istorică de
Ioan Al. Lăpedatu.
- Nr. 135. O șezătoare românească. (Material de
citiți și de cântat).

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ

:-: A ASOCIAȚIUNEI“ :-:

e îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunii“,
cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii“ . . . . . 50 Lei
pentru nemembrii . . . . . 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.

Tipografa „Daeta Traiană“, Sibiu.